

Pühapäeva ennelõunal
asusime jalgsimatkale
Neeruti mägedesse, Kalevipoja künnivagudele. Kuidas küll üht elus kordumatut päeva suuta mälestustest elavaks manada! Kadrina oli tookord veel rohkem maastik kui asula. Suur langus Loobu jõe sängi ja sealt poolringi tõus Sootaguse ja Neeruti mägedeks, mille üle metsade kutsuv sinetus. Teadsin hästi põldudevahelist otserada mägedesse, mis lühendas teed viielt kilomeetrilt neljale. Rada viis meid üle raudteesilla, mööda Päri mõisast, kus oli surnud kirjanik Kaarel Krimm, kelle elust pidin professorile mõndagi jutustama. Edasi tuli Võduvere küla uhkete viljaväljade vahel, läksime üle niidetud puisniidu, mööda Mäetsa pere kuulsast kirsiaiast, mida Kreutzwald meenutab «Kalevipoja» esitrüki kommentaaris. Alles oli sellest küll vaid neli-viis koomiliselt kõrget toigast, ladvas midagi luuataolist. Maailm oli koguni teine kui tavaliselt. Öösel oli sadanud, oli vihmajärgne, oli värske, kõik hinnas, lõhnas, vines päikest nõrgus läbi laotuse. Oli sume ja siiski nii kuum, et nisupead praksidus küpsedes.

Esimese peatuse tegime Mäetsa linnamäel (ka Kale-

vipoja peaaasemeks nimetatud), et vaadelda vana linnuse müürisäilmeid. Iidne, üle kihelkonna paistvate jaanitulede paik, kõrgeim koht lagedama esiküljega. Kolm kirikutorni oli sealt näha: Kadrina, Rak-

GUSTAV SUITS VIRU LAULIKU SÜNNIMAAL KATKEND

verē, Haljala. Ees avar vaade Kadrinani. Oli suur puhkus seista nii suure avaruse hiigelliua ees!

Sealt algas kaks Kalevipoja künniveo harja. Läksime käidavamat Valgeristi mäe mööda. Enne veel püüdis Suits siit ülalt vaadates leida Linna-mäe alusel Pikasoo sauna, kus oli elanud ja paar aastat tagasi surnud Tiina Teinfeldt, Kreutzwaldi lähisugulasi, kellelt oli saadud palju pärimusteateid suguvõsa kohta. Asja-

ta. Siis nõudis kogu tähelepanu looduse fantaasiamäng, see iga kord uuesti haarav maastik: kord otse raja kõrvalt langev kuristik, sügavikus kuuskedē võbinat-pealeajav pimedik ja puude valgusesse pürgivad ladvad, teisel laum org heledate lehtpuudega. Pidevalt saadavad meid kahekordsed metsad, ühed ulatuvad orgudest harjani, teised harjast kõrgusesse. Vasakult vilgub Orajärv. Uusi vaatepilte lakka matult. Polnud sel kitsal rajal möödapääsu kahel pulmarongil, kaks kivi tunnistamas õnnetust. Tekkis ühistunnet, et Neeruti Kalevipoeg on vagusid ajanud ka Kreutzwaldi «Kalevipojale».

Kui olime tükk teed läinud, tuli vastu eideke. Suits tertas, küsis teekäigu Järele. Eideke oli käinud lõikusabilist otsimas ja kirus poeg Juani, kes jändavat põllutöömasinatega, mis teadagi kõik tera põldu ajavat, Suits astus käbedal sammul tükk maad eidega kaasa, kogu aeg südamest (viru murdes) «Oi seda Juani» kaasa kirudes. Kui võõras ära pööras, läksime jälle uuesti järve poole edasi.

(«Keel ja Kirjandus»
1983, nr. 11)